

HISTÒRIA

Vallesans al 1714

NOMS SINGULARS A LA GUERRA DE SUCESSIÓ

AGROALIMENTACIÓ

Cols de paperina,

TOCADES PEL FRED, A PUNT A MIG HIVERN

ENTREVEURE

Miquel Calçada,

ELS AFERS D'UN VALLESÀ, COMISSARI DEL TRICENTENARI

8 €

NÚMERO 8 | TARDOR-HIVERN 2014/2015

Vallesos

vallesos.cat

Gent, terra i patrimoni

PREMI A LA MILLOR REVISTA CATALANA DE L'ANY

(E) **Prensa Comarcal**
"Som la premsa de casa"

amic mitjana d'informació i comunicació

 CARPETA

L'excursionisme, *bressol de gairebé tot*

Amb un complet directori d'associacions excursionistes vallesanes i una guia de caminades i curses!

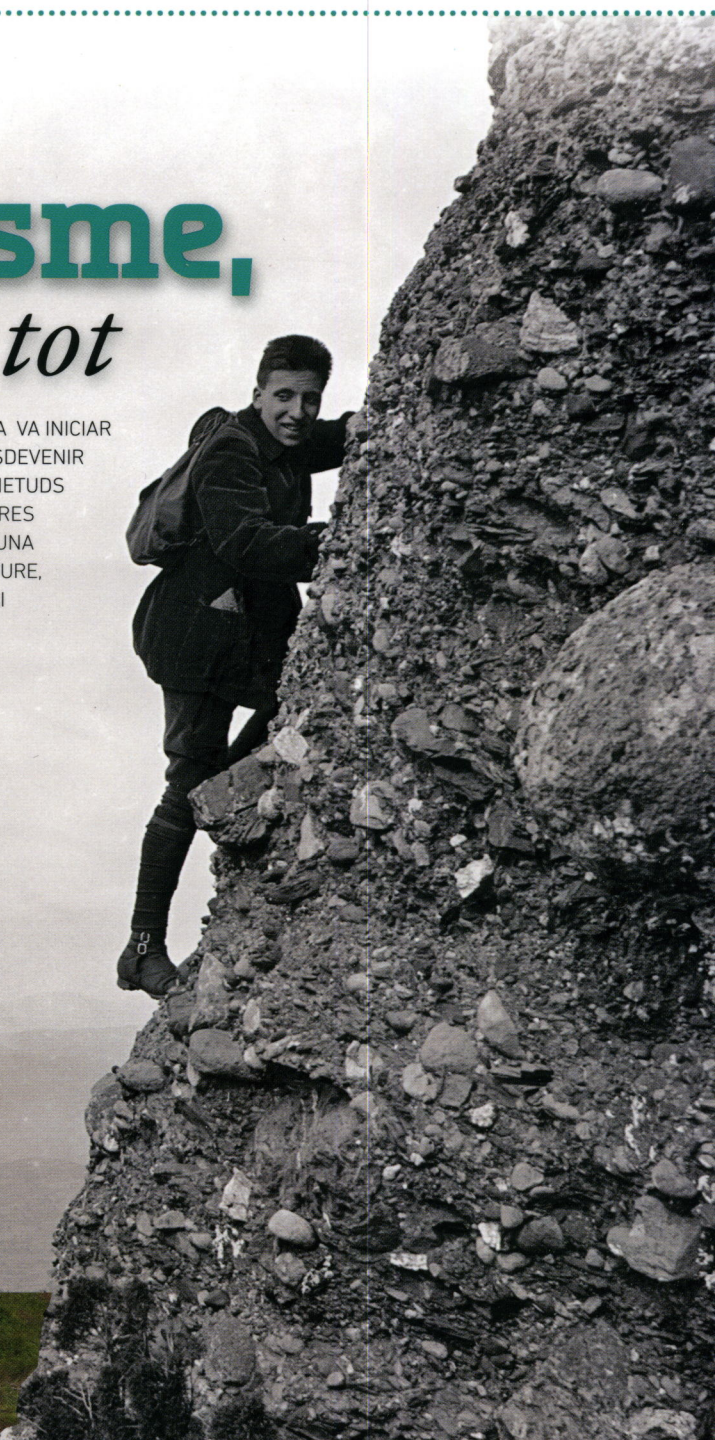
A MIG SEGLE XIX, EL VALLÈS I TOT CATALUNYA VA INICIAR UN MOVIMENT DE REDESCOBERTA QUE VA ESDEVENIR LA PORTA D'ENTRADA DE TOTA MENA D'INQUIETUDS CULTURALS I DE CONSCIÈNCIA DE PAÍS. A HORES D'ARA, AMB UN GRAN NOMBRE D'ENTITATS I UNA CREIXENT PASSIÓ PER L'ACTIVITAT A L'AIRE LLIURE, L'EXCURSIONISME ESTÀ MÉS VIGENT QUE MAI

 CONTE CONTAT

Isidre Grau

 NOMS, TRACES

**Joan Fontcuberta
Gemma Humet
Pere Soldevila
Àlvar Sánchez
Rosa Renom
Núria Bosch
Carles Belda
Narcís Serrat**

Kílian Jornet,
l'isard que va fugir del Vallès

Edita: **gent terra**

Edita

Gent i terra, SL
Carrer Doctor Puigvert, 1
08187 Santa Eulàlia de Ronçana

Direcció

Vicenç Relats

Edició

Ramon Vilageliu

Redacció

telèfon 609 04 69 63
direccio@vallesos.cat

Subscripcions, publicitat i distribució

edicio@vallesos.cat
telèfon 669 40 40 43

Consell assessor

Toni Altaíó, Carme Badia, Amadeu Barbany, Lluís Campins, Salvador Cardús, Santiago Cucurella, Joan Garriga, Ferran Miralles, Pruden Panadès, Stefano Puddu, Arnau Queralt, Francesc Roma, Carles Rué, Joan Saborido, Jaume Valls i Vila.

Han col·laborat en aquest número

Isidre Grau, David Ramon, Ramon Vilageliu, Montse Milà, Carme Badia, Laura Pinyol i Puig, Cesc Prat, Yvette Moya-Angeler, Francesc Roma, Vicenç Relats, Òscar Masó Garcia, Lluís Fernández, Martí Puig i Cabeza, Francesc Sánchez Mata, Jaume Ferrández i Rubió, Josep Mas, Albert Masó Garcia, Miquel Parella, Santi Rius, Berta Cama, Jaume Valls i Vila, Enric Faura, Diego Sola, Joan Esculies, Núria Bellavista, Montserrat Tura Camafreita, Joan Subirà, Francesc Viñas Faura, Carles Rué i Miras, Elena Márquez, Jaume Arnella

Fotografies

Orquestra Simfònica del Vallès (OSV), David Ramon, Marta Vilageliu, @lucub, Màrius Gómez, Júlia Quintana, Maria Vallvé, Cesc Prat, Yvette Moya-Angeler, Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya, Dipòsit digital de documents de la UAB, Vicenç Relats, Arxiu familiar de Lluís Mas, Arxiu Fotogràfic de la Unió Excursionista de Sabadell (AFUES), Fons fotogràfic del Centre Excursionista de Terrassa (CET), Toni Bros, Jaume Fabrès, Fons fotogràfic de al Secció d'Investigacions Subterrànies (SIS), Arxiu Agrupació Excursionista de Granollers, Arxiu família Josep Barberà, Esteve Gironella / Arxiu Municipal de Granollers, Lluís Fernández, Esteve Guardis, Sergi Mingote, Arxiu familiar de Miquel Crusafont, Fundació Mauri de la Garriga, Retrats de garriguencs il·lustres, Arxiu Narcís Serrat, Javi Colomero, SML, Gullem Casanova, Albert Masó Garcia, Diputació de Barcelona, Editorial Alpina, Arxiu Josep Galícia Marcet, Josep Monistrol, Carles Olivella, Santi Rius, Berta Cama, Jaume Valls i Vila, Francesc Sánchez, Miquel Canadell (UEC Vall del Tenes), Josep Prims, Joan Esculies, Hotel Molí de la Torre, Arxiu familiar de can Roger, Família Ventura, José M. Silva, Gonzalo Vázquez (GNU via Wikipedia), Arxiu família Tura, Colla del pa amb tomàquet, Carles Rué i Miras, Elena Márquez, Fundació Catalunya-La Pedrera

Il·lustracions

Eduardo Abarca.

Disseny i maquetació

Ramon Vilageliu, edicio@scripta.cat

Correcció lingüística

M. Rosa Boada i Judit Molins

Impressió

Impremta Pagès SL- Anglès
www.impremtapages.com

dipòsit legal

B-19.943/2011

ISSN

2014-1882

Vallesos

Gent, terra i patrimoni

NÚMERO 8 | TARDOR-HIVERN 2014/2015

Imatge de la portada:

"En Jaume Figueras fent el pàvero a S. Llorens de Munt" (9/03/1919)

Obra d'Ignasi Canals i Tarrats

© Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya.

3

DAVANTAL | **FENT CAMÍ FINS ARRIBAR AL CIM**

4-5

CONTE CONTAT | **COM EL VILARET NO HI HAVIA RES**

Isidre Grau, text / Eduardo Abarca, il·lustració

6-14

HORES D'ARA

16-19

RETRAT DE FAMÍLIA | **LA SIMFÒNICA,
CONTRAPUNT MUSICAL DES DEL VALLÈS**

David Ramon, text / Orquestra Simfònica del Vallès, fotografia

20-33

NOMS, TRACES

NÚRIA BOSCH / Ramon Vilageliu

JOAN FONTCUBERTA / Montse Milà

ÀLVAR SÁNCHEZ / Carme Badia

GEMMA HUMET / Laura Pinyol

ROSA RENOM / Cesc Prat

CARLES BELDA / David Ramon

PERE SOLDEVILA / Yvette Moya-Angeler

34-40

ENTREVEURE | **MIQUEL CALÇADA**

David Ramon, text / Màrius Gómez, fotografia

41-136

CARPETA | **L'EXCURSIONISME, BRESSOL DE GAIREBÉ TOT**

Vicenç Relats, coordinació

138-162

PATRIMONI

HISTÒRIA/MUSICAL/INDUSTRIAL/ENTITATS/AGROALIMENTARI/LITERATURA/

168

CALAIXERA

CARREGAT DE ROMANÇOS/

Vallesos és membre de L'Associació
de Publicacions Periòdiques en Català

PREMI DE COMUNICACIÓ LOCAL 2012
ATORGAT PER LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

PREMI A LA MILLOR REVISTA CATALANA DE L'ANY

(E) **Prensa Comarcal**
"Som la premsa de casa"

amic mitjana d'informació
i comunicació

CARPETA

L'EXCURSIONISME, BRESSOL DE GAIREBÉ TOT

Coordinació: **Vicenç Relats**,
director de Vallesos

-
42	Excursionisme, reivindicació nacional, esport, cultura, ciència...
per Francesc Roma i Casanovas, geògraf	Els punts cardinals de l'imaginari excursionista
per Albert Masó Garcia, muntanyenc	86
52	Lluís Mas i Pi:
"Anar a la muntanya té el seu risc i se n'ha de ser conscient"
per Vicenç Relats i Casas, periodista	La ruta dels 3 Monts, paisatges de llegenda
per Diputació de Barcelona	90
56	L'excursionisme vallesà, club a club, centre a centre
per Òscar Masó Garcia, muntanyenc	Estimar la terra, dibuixar el país
per Miquel Parella, cartògraf	92
60	La UES, cent anys llargs d'excursionisme a Sabadell
per Cesc Prat, filòleg, i Lluís Fernández, estudiós de Sabadell	Roques, parets i agulles vallesanes: el bressol de l'escalada catalana
per Albert Masó i Garcia, muntanyenc	96
64	El CET terrassenc, un segle a la falda de Sant Llorenç
per Martí Puig i Cabeza, geògraf	La forta petjada també excursionista de l'escoltisme
per Santi Rius, records de Terrassa	100
68	L'AEG de Granollers, inspirada per Salvador Llobet
per Francesc Sánchez Mata, historiador	El drac de Sant Llorenç, la llegendària Brívia
per Berta Cama, bibliotecària	104
72	Noms claus de l'excursionisme vallesà
per Jaume Ferrández i Rubió, geògraf	Entitats de resistència cultural
per Jaume Valls i Vila, periodista	108
76	Jaume Oliveras, l'inventor de la Matagalls-Montserrat
per Josep Mas Castellsagué, periodista	L'excursionisme del segle XXI
per Enric Faura, editor	110
80	Narcís Serrat
per Laura Pinyol i Puig, periodista	Un calendari atapeït de caminades, curses i aplecs per tot el Vallès
per Òscar Masó Garcia, muntanyenc	112
82	Kílian Jornet, l'isard que va fugir del Vallès
per Vicenç Relats i Casas, periodista	Guia de clubs i centres excursionistes vallesans
per Òscar Masó Garcia, muntanyenc	122

Els punts cardinals de l'imaginari excursionista

SANT LLORENÇ DEL MUNT, EL MONTSENY, MONTSERRAT,
ELS PIRINEUS I ELS ALPS, ELS MASSISSOS MÉS COBEJATS

Text: **Albert Masó Garcia**

L'excursionisme al Vallès com a activitat associativa oficial va aparèixer l'any 1908, tres dècades després que ho fes a Barcelona i, alhora, a tot Catalunya. No hi ha dubte que el caire dels primers excursionistes barcelonins va influir en el que van adoptar els vallesans quant a objectius científics, culturals, patriòtics i geogràfics. Centrem-nos en aquests darrers per conèixer quins van ser els punts cardinals cap a on es van orientar els primers excursionistes vallesans i quina va ser la seva evolució.

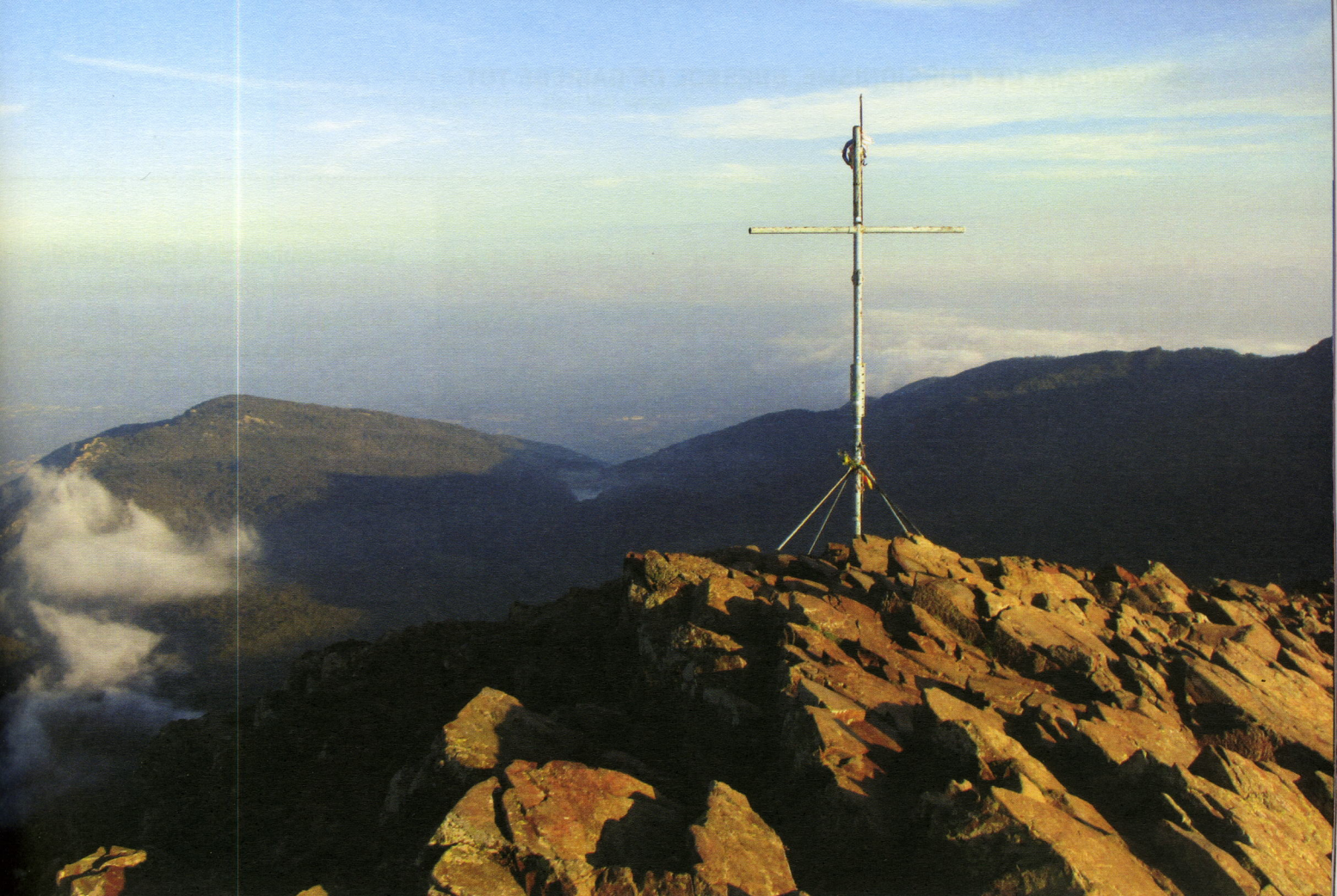
Ja tenia raó en Joan Oliver, àlies *Pere Quart*, quan en les seves "Corrandes d'e-

xili" deia allò de "En ma terra del Vallès tres turons fan una serra, quatre pins un bosc espès (...)". Encara que no ho sembli, avui en dia aquests versos encara són ben vigents. Les terres vallesanes atresoren una gran quantitat d'accidents geogràfics totalment variats, sorprenents, rellevants i de forta personalitat en un espai de terreny força petit. Els relleus s'amunteguen l'un al costat de l'altre, però cap d'ells és menyspreable i donen com a resultat una miniaturització del espais naturals més extensos que ens puguem imaginar. Per tant, des d'un punt de vista excursionista, i tal com en Fer-

ran Canyameners, Josep Carner i el propi Pere Quart van proclamar, "com el Vallès no hi ha res". Desenes de cims, torrents, coves, avencs, agulles, cingleres, boscos i una xarxa immensa de camins fan dels Vallesos un veritable paradís per als muntanyencs en general.

Així ho van veure també els fundadors del Centre Excursionista del Vallès (CEV), de Sabadell, una de les primeres entitats excursionistes vallesanes, quan en l'article primer del seu reglament van establir que l'associació "(...) té per objecte fomentar l'excursionisme recorrent les comarques naturals

de Catalunya, especialment el Vallès, de la que pren el nom (...)", tot i que més endavant afegeixen que "(...) l'atenció del Centre serà no obstant extensiva a les terres veïnes de Catalunya i demás països que en els expressats conceptes despertin interès". Les dues primeres excursions oficials del CEV (any 1908) es van fer a la Mola i al Monestir de Sant Cugat, dues destinacions que exemplifiquen els objectius inicials dels pioners excursionistes vallesans: proximitat i patrimoni cultural. D'igual manera, les dues primeres excursions del Centre excursionista de Terrassa (CET), fetes l'any 1910, van seguir les mateixes directrius que les del CEV, ja que en la primera van visitar les coves de Mura (serra de l'Obac) i en la segona van anar a l'ermita de Sant Mamet, també a Sant Cugat. La mateixa filosofia va

seguir l'efímer Centre Excursionista de Granollers (1916), que va centrar les seves activitats en el vessant vallesà del massís del Montseny i en altres indrets propers. Sense deixar Granollers, l'Agupació Excursionista de Granollers (AEG), constituïda l'any 1928, va establir el singular massís del Montseny com a "gran camp d'experimentació excursionista".

Aquest tarannà va ser adoptat per totes les entitats excursionistes vallesanes més destacades que es van fundar a principis del segle XX. Resumint, els objectius principals i preferits de l'incipient excursionisme vallesà van ser els massissos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac i el Montseny. Ambdós oferien una infinitat d'atractius naturals i històrics que satisfien a bastament les aspiracions més esportives i, alhora, culturals de les entitats. Tanmateix,

també eren molt valorats i visitats els paratges vallesans molt més locals que oferien alguna singularitat natural o humana, com per exemple Sant Miquel del Fai o els boscos i turons dels rodals de les poblacions. També sovintejaven les excursions a indrets que no eren vallesans però sí prou propers com per ser visitats assíduament, tals com el místic Montserrat, els paratges de l'ermita de Sant Salvador de les Espases o cims i raconades de la Serralada Litoral.

Cal tenir en compte que la visita a aquests llocs propers estava directament lligada a un anhel de coneixement i valoració del patrimoni local, però també al fet de no existir infraestructures ni medis de transport prou còmodes ni a l'abast de tothom per poder-se desplaçar massa lluny. A aquest requisit també s'havia d'afegir

L'aeri cim de les Agudes (massís del Montseny) ens obsequia amb unes vistes excepcionals. A la pàgina anterior, el cim de la Mola i la llegendària cova del Drac (Sant Llorenç del Munt), paratges excepcionals que atraguereu els primers excursionistes catalans. Fotos: Albert Masó García.

l'aspecte econòmic. En aquest sentit, els centres formats per membres adinerats es podien permetre el luxe de fer excursions a muntanyes i monuments històrics llunyans, mentre que les classes obreres s'havien de conformar amb objectius més modestos. L'exemple més clar el tenim en dues entitats terrassenques: el Grup Excursionista la Mola i el Club Pirinenc. Mentre els membres de la primera optaven a fer 2 o 3 excursions "de les bones" (generalment al Pirineu Oriental) després de reunir la xavalla guanyada cada setmana a la feina, els del Pirinenc eren adinerats i podien anar a una muntanya "llunyana i cara". Fins i tot l'any 1924 alguns membres d'aquesta entitat van ascendir el mític Mont Blanc, quan en aquella època anar als Alps era només a l'abast d'uns pocs catalans privilegiats!

Per altra banda, però, la màxima aspiració de les entitats era poder aplicar

tots els coneixements excursionistes i alpinístics adquirits en aquests paratges propers a la serralada més cobejada i contemplada des dels cims vallesans: els Pirineus. La principal predilecció eren els cims i valls del Pirineu Oriental (Ripoll, Núria, la Molina, etc.), per una qüestió de facilitat d'accés, mentre que l'Occidental esdevenia l'objectiu dels membres més experimentats i dels campaments d'estiu on s'havien d'invertir força dies. Les excursions als Pirineus també s'alternaven amb d'altres a indrets singulars del Prepirineu (Pedraforca, Cadí, Busa, etc.) i altres regions interiors de Catalunya (Poblet, Osona, etc.) i de la costa catalana. La visita a muntanyes estrangeres com els Alps estava restringida es pot dir que a títol personal a excursionistes que es podien costejar les despeses del viatge, com va ser el cas del pioner muntanyenc sabadellenc Jaume Tiana i Anglí.

L'estruncament de la Guerra Civil

La malaurada Guerra Civil (1936-1939) truncà l'evolució que l'excursionisme estava tenint, no només als Vallesos sinó a tot Catalunya, però ja s'havia establert una base sòlida de coneixement dels paratges visitats fins llavors, que arribaria a les generacions posteriors. És per això que les entitats que van sobreviure a la terrible contesa continuaren fent excursions i activitats muntanyenques d'una manera incisiva i profunda als massissos i paratges propers. Amb el pas dels anys, i malgrat la manca de llibertat existent, va augmentar l'activitat als Pirineus gràcies a la millora de les comunicacions, dels estris emprats i de la roba i del calçat de muntanya. Tot i que pocs excursionistes podien participar en les expedicions que s'organitzaven a serralades estrangeres, van començar a proliferar les guies de muntanya, els manuals tècnics i les conferències dels grans muntanyencs catalans i estrangers que mostraven les seves activitats. Aquests fets van permetre que les entitats no es quedessin antiquades i visquessin l'evolució del muntanyisme mundial en general. Amb l'arribada d'una major llibertat, les entitats vallesanes van poder també realitzar activitats arreu del món, des dels Alps als Andes, l'Àfrica, els Estats Units o la serralada de l'Himalàia, assolint reptes impensables pocs anys enrere.

Sensació de viure-ho, de respirar-ho

Actualment encara és vigent l'estimació pels paratges locals, de manera que les excursions que avui en dia organitzen les entitats vallesanes se centren majorment en aquests indrets i també en visitar molts racons dels Pirineus o de

qualsevol altre lloc de Catalunya gràcies a la quantitat i qualitat de les carreteres i dels mitjans de transport existents, els quals permeten realitzar activitats en un sol dia sense cap problema. Malgrat que l'Internet porti visualment a qualsevol persona a infinitats de muntanyes i paratges, mai podrà substituir la sensació de viure-ho, de respirar-ho, tocar-ho. Només cal que els excursionistes actuals sapiguem transmetre l'estimació per la muntanya a les noves generacions i els expliquem l'origen i l'evolució de la nostra preuada afició que tanta vida ens dona ▼

Albert Masó Garcia és muntanyenc, escriptor i enginyer electrònic

Vine a visitar **LA TORRASSA** La millor vista del Vallès

Dies d'obertura al públic:

Dissabtes i diumenges
de 9 a 13 h

Disposa de servei de bar

<http://www.llinarsdelvalles.cat>

Ajuntament de
Llinars del Vallès